

VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ

Podplukovník František Ullman:

K úpravě početních stavů.

Branný výbor francouzské poslanecké sněmovny předložil nedávno — mimo jiné — návrh, aby se přistoupilo k úpravě početních stavů zrušením určitého počtu velkých jednotek, který má být prozatímním opatřením, dříve než bude provedena nová organizace armády, aby byla zabezpečena mírová práce vojska.

Tento návrh nám ukazuje, že se ve Francii dostala otázka početních stavů do stadia konečné redakce.

Domnívám se, že jest na čase uvažovati o cvičných početních stavech mírových také v naší armádě.

Nepochybuji o tom, že vojenská správa jest si vědoma důležitosti cvičných početních stavů, které mají zabezpečiti úspěšnou mírovou práci čs. armády, a proto podávám svůj názor k realizaci této palčivé otázky.

Způsob, jak navrhuje branný výbor francouzské sněmovny upravití početní stavy, totiž zrušení určitého počtu velkých jednotek, nelze ovšem v armádě československé bráti v úvahu.

Francie s velkým počtem pěších a jezdeckých divisí může snadno přikročíti k snížení těchto vyšších taktických jednotek. Jinak jest tomu u nás. Počet vyšších taktických jednotek: 12 pěších divisí, 2 pěší horské brigády a 3 jezdecké brigády jest minimum, na které mohl hlavní štáb svého času přistoupiti, a učinil tak jistě s tělesným srdcem. Žádný náčelník hlavního štábu by nemohl další snížení vyšších mírových jednotek zodpověděti.

Naopak, snaha vojenské správy musí býti vždy zvýšiti počet vyšších mírových jednotek na jejich početní stav v zájmu bezpečnosti státu. Tyto snahy však potkají se určitě s nezdarem, jednak pro finanční náklad, jednak pro odpor určitých politických stran.

Jak jsme se přesvědčili, nelze u nás uvažovati ani o snížení počtu velkých jednotek mírových, ani o dalším zvýšení početního mírového stavu armády.

O početních stavech, jaké u vojskových těles a setnin ve skutečnosti byly a jsou a jaké obtíže tyto početní stavy při výcviku způsobují, o tom se nechci rozepisovati, poněvadž jsou každému odborníku známy a laikům lze lehko početní stavy zjistiti na cvičištích, při veřejných přehlídkách a pod.

Poslaneckou sněmovnou odhlasované a přijaté nové branné zákony, mající vztah na mírový početní stav vojska, přinesou nám, počínajíc jarem příštího roku ovšem jakési ulehčení při výcviku.

Předně jest to zákon, jímž se stanoví mírový počet československého vojska od 1. října 1927 pro období od 1. října do 31. března počtem 140.000 (dříve 150.000) a od 1. dubna do 30. září 100.000 (dříve 90 tisíc) vojenských osob, počítajíc v to vojenské osoby z povolání činně sloužící.

V odůvodnění zákona se praví, že se tak děje z důvodů vojenských, aby stavy v letních měsících nebyly proti zimním měsícům tak slabé, jako je tomu dnes. Tím bude početní stav armády na jaře 1928 o 10.000 mužů zvýšen.

Shora uvedený zákon pozbude ovšem dne 1. října 1928 platnosti a místo něho nastoupí zákon o ročním kontingentu branců, jímž se povoluje, aby bylo každoročně z odvedených branců určeno k zákonité presenční službě 70.000 branců (v prvních měsících po nastupování nováčků o 2500 více).

Celkem můžeme říci, že na základě zákona o ročním kontingentu branců bude na jaře 1929 po odchodu staršího ročníku početní stav vojska včetně gázistů a děle sloužících poddůstojníků (dále sloužících poddůstojníků bylo požadováno aspoň 8000, později až 12.000) odpovídati číselně přibližně zákonu předchozímu o mírovém počtu vojska.

Zrušení zákona o výhodách v plnění branné povinnosti z roku 1922 a zavedení náhradní zálohy místo něho nemá při naší úvaze o úpravě početních stavů zvláštního významu.

Ačkoliv vítáme nové zákony o zlepšení situace početních stavů každoročně na jaře proti poměrům dosavadním, nemůžeme ještě mluvit o plném zajištění úspěšné mírové práce našeho vojska, a proto bude ještě třeba cvičné početní stavy zabezpečiti jinak.

Obracím své zraky — jako důstojník pěchoty — především k potřebám této hlavní zbraně. U jiných zbraní najdou se jistě důstojníci, kteří jsou povolanejší podati úsudek o úpravě početního stavu své zbraně, než jsem já. Tím doplní jen tento můj návrh pro zabezpečení mírové práce našeho vojska.

Příčinou obtíží při výcviku pěšího vojska jsou právě početní stavy a to hlavně na jaře. Toho si je plně vědoma také vojenská správa a proto hledí těmto nesnázím odpomoci, pokud její síly stačí (nesmí to však nic státi) a vydala v posledních letech různá nařízení.

Tak nařídilo MNO v roce 1923 rozpuštění třetích pěších rot v pěších praporech a rozdělení mužstva na obě pěší rot. Jelikož se tento způsob neosvědčil, bylo nařízeno již dne 14. dubna příštího roku opět postavení třetích pěších rot v praporech. Po dvě léta zůstal opět v praporech plný počet rot, které klesly v početním stavu na jaře 1925 na 37 resp. u kulometných rot na 32 mužů. Ve skutečnosti klesly však ještě více, poněvadž celý potřebný aparát (femesníci, kuchaři atd.) zůstali a museli zůstat v neztenčeném počtu, nebo musil býti v tomto roce povolán neobyčejný počet záložníků, aby doplnil prořídle řady rot. Tak cvičily pluky o třech praporech, jejichž početní stav nedosáhl třeba ani počtu válečné roty.

Upozornil jsem na tyto nízké cvičné početní stavy a z toho plynoucí nedostatky při výcviku pěšího vojska svým článkem v Důstojnických Listech čís. 50 z r. 1925 a doložil jsem jej skutečně zjištěnými číslicemi v době praporečnických a plukovních cvičení.

V roce 1926 na podzim nastala změna v systému.

Výnosem MNO č. j. 1049/16 odd. ex 1926 „Revise početních stavů a organizační změny u pěchoty“ byly všechny pěší prapory organisovány o jedné pěší a jedné kulometné rotě; zbývající dvě pěší rot zůstaly jen v rámci. Početní stav pěších rot byl předepsán po 143, kulometných rot po 54 mužích. Po zařazení nováčků přidělených jednomu praporu měla pěší rota až 350 vojáků v presenčním stavu. Od 1. prosince byl presenční stav pěších rot až 250 vojáků, někde i více a klesl odchodem mužstva staršího ročníku a vojáků obdrževších úlevy v branné povinnosti dnem 1. dubna 1927 ovšem značně. (Byl předepsán pro letní období pro pěší rotu po 125, pro kulometnou rotu po 50 vojácích.)

Tedy té jedné pěší rotě velel u každého praporu jeden velitel roty při vysokém početním stavu, rovnajícím se skorem dvěma válečným rotám. Na něm spočíval výcvik nováčků (celého praporu, později jen pěších rot), starosti se starým mužstvem a hlavně s odkomandovanými vojiny, pak celá administrativa, ke které se připojilo 1. února 1927 ještě rotní hospodářství.

Nevím, jak vyzněly relace velitelů pěších pluků a vyšších velitelů, ale jsem toho názoru, že ani tento systém nevyhovuje, a doufejme, že se nestane definitivním.

Jak tedy upravit početní stavy, aby byla úspěšná mírová práce pěšího vojska zabezpečena lépe než dosavad a to bez finančních výdajů? Vojenská správa se bude musiti v nejbližší době rozhodnouti, jakým způsobem zajistiti mírové početní stavy, nehledíc k tomu, že třeba by to znamenalo snížení počtu taktických jednotek nebo vojskových těles.

Jsem toho názoru, že zlepšení lze v míru snadno dosíci a že by se toho dalo za mobilisace bez průtahu upotřebiti. Zásadou musí zůstat, že prapor jest taktickou jednotkou a tudíž ponecháme jej i v míru jako celek (o plném počtu rot).

Navrhují dvojí způsob provedení: buď zrušení III. praporů v plucích, neb čtvrtých pluků v pěších divisích a postavení těchto praporů resp. pluků „en cadre“.

Všimněme si nejdříve, jak lehce by se dal každý třetí pluk postavit „en cadre“. Jak známo, máme 48 pěších pluků. U 15 pluků jsou všechny prapory v jedné posádce; u 26 pluků dva prapory. U prvních pluků to lze velmi lehko provést, a to rozdělením III. praporů na oba prapory v místě; u 26 pluků rozdělíme polovinu praporu na prapor v sídle plukovního velitelství a polovinu praporu na detachovaný prapor. U pluků, které mají každý prapor v jiné posádce, by se muselo MNO rozhodnouti k zrušení některých posádek nebo ponechatí všechny prapory a přidělit jim větší kontingent nováčků. Takových pluků máme jen 7.

III. prapor by byl po celý rok „en cadre“ a jeho setniny by měly mužstvo zařadeno k výcviku u druhých praporů, kdežto v kmenovém počtu by zůstalo u III. praporu. Početní stav kádrového praporu, jak gážistů, tak i mužstva by byl nepatrný a byl by ostatně stejný v sídle plukovního velitelství. Tam by se řídil výcvik poddůstojnického dorostu a některých specialistů, jakož i detailní výcvik záložního mužstva třeba celého pluku. Osoby zařazené u kádrového praporu by tvořily zároveň instruktérní sbor, který by se skládal na př. z velitele, pobočníka, 1 štábního kapitána, 3 nižších důstojníků, několika rotmistrů a dále sloužících poddůstojníků. Ostatní gážisté by byli k dispozici velitele pluku. Konečně byly III. prapory horských pluků rozpuštěny již v roce 1925 a ponechány jen v rámci a získaly se v tom už jistě určité zkušenosti.

Postavení jednoho pluku v každé divisi „en cadre“ bylo by lze také snadno řešiti. I toho by se dalo za mobilisace upotřebiti. Organizace pěších divisí o 3 nebo 4 pěších plucích je doposud u nás sporná. Budou-li divise o 3 plucích, pak by se jednoduše tvořily z kádrových pluků divise druhé linie s pozdějším nástupem.

Zůstanou-li divise i nadále o 4 plucích, pak by ovšem za mobilisace čtvrté pluky, jsoucí jen v rámcich, potřebovaly k svému sestavení o něco více času. V míru by byly čtvrté pluky po celý rok „en cadre“. Byl by jim svěřen na př. výcvik poddůstojnického dorostu, záložního mužstva, eventuálně některých odborníků kádrového pluku. Občasně nařízení mobilisace na zkoušku u těchto pluků — třeba jen osob — by bylo žádoucí. Gážisté a mužstvo by zůstalo v kmenovém počtu stavu svého pluku a všechny osoby přesměně sloužící byly by kromě kádrů stále přiděleny k výcviku k ostatním plukům své divise. Při nynějších úzkých, hlubokých mírových divisních oblastech musely by ovšem pluky „en cadre“ býti dislokovány ve vnitrozemí.

Porovnejme nyní, který způsob mého návrhu o zlepšení situace početních stavů u pěchoty by lépe vyhovoval jak v míru, tak i za mobilisace, zda pluky, či prapory „en cadre“.

Postavení III. praporů „en cadre“ lze rozhodně snáze provést, bez finančních nákladů.

Příslušnost k pluku je zde již v míru zajištěna. Veškerá administrativní práce a kmenová příslušnost obstarala by se snadno. Kádrový prapor byl by v sídle plukovního velitelství, velitel měl by přímý vliv na něj, na poddůstojnický dorost a na záložní mužstvo; počet gážistů a mužstva byl by nepatrný. Za takových okolností bude v době praporečnických cvičení alespoň výcvik u dvou praporů o plném počtu rot možný; za dosavadního systému o třech praporech (po 1 pěší a 1 kulometné rotě) nebude lze mluvit o výcviku u žádného praporu.

Snad nechceme z té jedné pěší rotu tvořiti při výcviku rotu tři? Tvrdím, že jest absurdní každý taktický výcvik v praporu, jehož pěší rotu klesly v početním stavu kolem 40 mužů.

Jest možno cvičiti v redukováném terénu na nějakém ohrazeném hřišti a naříditi, aby si každý voják představoval místo 25 až 30 m šířky a 100 m délky? My ovšem neredukujeme terén, za to však živé a strojní síly, patřící podle nabytých válečných zkušeností do určitého prostoru, redukuje až o tři čtvrtiny.

Někdo snad namítne, že nelze pak připravit cvičení v pluku, jelikož chybí třetí prapor. Na to odpovím: v rámci pluku nemají skorem nikdy prapory stejného úlohu, můžeme tedy lehce jeden prapor značkovati se štábem praporu. Bude se pak cvičiti s dvěma prapory a ne s třemi praporečky.

Tím nenastanou žádné závady při výcviku, poněvadž toto období není určeno pro přímý výcvik mužstva, nýbrž k taktickému výcviku důstojníků a hlavně vyšších. (Pro mužstvo mají plukovní cvičení ovšem ještě jiný význam.)

Při závěrečných cvičeních se stejně kombinují pluky o třech praporech.

Za mobilisace by bylo postavení III. praporů okamžitě možné. Mužstvo celého pluku je jednotně vycvičeno a má svou tradici. Kádrový prapor bude za mobilisace rovnocenný ostatním.

Pluky „en cadre“ by vyžadovaly přesun do vnitrozemí; kromě toho by se nevyužilo také plně ubikací. Kádrový pluk by musel mít mužstvo přidělené u tří pluků, rozdělené na setniny cizích pluků. Výcvik mužstva by nebyl úplně stejný. Korespondence a dodávání mírové výstroje a výzbroje by bylo obtížné. U kádrových pluků by musel býti dosti veliký kádr gážistů a také mužstva pro případ mobilisace.

sace. Tato mobilisace by rozhodně trvala déle než u kádrových praporů. Mužstvo by nemělo plukovní tradice, velitel pluku by neznal svých důstojníků. Byly by to pluky druhé linie; finanční náklad by byl rozhodně vyšší.

Ať se rozhodneme pro prapory nebo pro pluky „en cadre“, získáme k zvýšení cvičných početních stavů velký počet mužstva, což by znamenalo oproti dosavadním poměrům při mírovém výcviku značné plus.

Po tomto rozboru se domnívám, že dáme přednost postavení III. praporů „en cadre“ před kádrovými čtvrtými pluky v divisích.

Třeba však ještě na něco pamatovati. Musíme přece jednou počítati s uzákoněním předvojenské branné přípravy. I když nebyla osnova projednání nových branných zákonů zákonodárným sborům předložena, neznamená to, že tato otázka přestává býti aktuální.

Sám náčelník hlavního štábu se v tomto smyslu vyjádřil (Viz „Lidové Noviny“ ze dne 30. března t. r.)

Rízením předvojenské branné přípravy by mohla býti pak pověřena velitelství kádrových jednotek se svým aparátem v určitém okrsku. I z toho důvodu by bylo prospěšnější postavení praporů „en cadre“ (větší počet okrsků). Nezískalo by se tudíž postavením III. praporů „en cadre“ jen na cvičných početních stavech u setnin, nýbrž získali bychom i celý řídící (dozerčí) na sta čítající aparát pro předvojenskou brannou přípravu, což značí též zmenšení finančních nákladů pro tuto výchovu.

Pokusil jsem se dokázati, že ačkoli nelze nám více počítati s povolením zvýšení početních stavů se strany zákonodárných sborů, lze přec vlastní pomocí a bez finančních nákladů úpravu početních stavů — alespoň u pěchoty — realizovati a to postavením III. praporů v plucích „en cadre“.

Domnívám se, že jest můj návrh — en bloc — přijatelný a že jeho provedení neohrožuje existenci gážístů, že jest propagován v zájmu úspěšnější mírové práce pěchotního vojska a že není na úkor rychlé mobilisace.

Můj návrh je ovšem jen kostrou a jeho případným detailním propracováním bude pověřen hlavní štáb, u něhož se soustřeďují všechny nitky, jenž má všechna statistická data k dispozici a nese veškerou odpovědnost. Jediné hlavní štáb může posouditi, zda si lze od mého návrhu slibovati zlepšení početních stavů u pěchoty.

Snad nám podají důstojníci jiných zbraní také své názory, jak možno zlepšiti početní stavy té které zbraně bez finančních nákladů pouhou svépomocí.

RŮZNÉ

Nejstarší hlavou státu v Evropě je kníže Liechtensteinský Jan II., který se narodil 5. října 1840 a dovrší letos 87. rok svého věku. Druhé místo zaujímá prezident říše německé generál polní maršál Pavel v. Hindenburg, narozený 2. října 1847, kterému bude letos 80 let. Třetí nejstarší hlavou státu

v Evropě je náš prezident dr. T. G. Masaryk, který oslavoval 7. března t. r. své 77. narozeniny. Za ním jsou pak v řadě nejstarších vládců evropských švédský král Gustav V. a rakouský spolkový prezident dr. Michal Hainisch. Oba se narodili v roce 1858, takže jim bude letos 69 let. J. K.

Z NAŠICH REVUÍ

Vojsko-technické zprávy.

Ročník IV., č. 2.

Kpt. ing. Diviš uvádí tu několik poznámek k práci ing. dra Blechty „O nestabilitě střelné bavlny a novém způsobu jejího ustalování“, uveřejněné v prvním ročníku Chemického Obzoru.

Uvádí výsledek svých pokusů a v čem se liší od dra Blechty a píše, že přes jeho práci je tento problém nedokončený. Dále je tu zajímavá zpráva o hospodaření dusíkem v Německu. Toto spotřebovalo před válkou ročně 240.000 tun dusíku, který byl dovážěn za 200 mil. říšských marek. Dnešní potřeba ve